

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică” se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina”, „Ardeleana”, „Avaria”, „Beregsana”, „Berzovia”, „Bihoreana”, „Bistrițana”, „Bocșana”, „Brădetul”, „Cassa de păstrare”
Miercurea, „Cassa de păstrare” Seliște, „Chioreana”, „Cordiana”, „Corvineana”, „Crișana”, „Detunata”, „Doina”, „Economia”
Cohalm, „Economul”, „Făgețana”, „Fortuna”, „Furnica”, „Grănișterul”, „Hașegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Iulia”, „Lipovana”,
„Lugoșana”, „Lucaferul”, „Mercur”, „Mielul”, „Munteana”, „Mureșana”, „Mureșanul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Olteana”, „Oraviceana”,
„Patria”, „Plugarul”, „Poporul”, „Racoșana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, „Selăgeana”, „Sentinela”, „Silvania”, „Someșana”, „Steaua”,
„Timișana”, „Ulpiana”, „Unirea”, „Victoria”, „Vlădeasa”, „Zărândeana” și „Zlătneana”.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12.—, pe 1/2 an K 6.—.

DIRECTOR
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul VII.

Sibiu, 8 Octomvrie 1905.

Nr. 41.

Organizația finanțelor private.

În rubrica economică a ziarului „Budap. Hirlap” (Nr. 270 dela 30 Septemvrie a. e.) aflăm sub titlul de sus un articol mai lung datorit penei economistului Ereký K., în care autorul se ocupă cu *băncile naționalităților* din Ungaria, arătând că sub scutul libertății economice, acestea ar lupta cu succes pentru decentralizarea economică a statului.

Faptul că naționalitățile din Ungaria se organizează *independent* în cele economice și prin institutele lor de bani ridică *bunăstarea naționalităților* lor, autorul îl consideră ca un simptom din cele mai *periculoase* pentru patria noastră, pentru combaterea căruia solicită intervenția băncilor mari și puternice din capitală, îndemnându-le, ca prin înființarea de filiale în provincie și dezvoltarea unei concurențe puternice și sănătoase, să zdrobească micile noastre institute de bani.

Iată de altcum în întregime articolul din chestiune:

„Finanțele private se bazează pe *capacitatea de credit*. Împrumut poate primi numai celce are credit. Orice alte considerațiuni sunt secundare. Confesiunea, naționalitatea, originea și însușirile morale și personale sunt numai factori secundari ai creditului. Aceasta este axiomă. În Ungaria totuș întâlnim un fenomen economic, care la aparință se află în contradicere cu axioma amintită. În ținuturile naționalităților institutele de bani, cu caracter de rassa, luptă cu *succes* pentru decentralizarea economică a statului ungar. Institutele de bani ale naționalităților le-a creat libertatea economică. Sunt un adict necondiționat al acestei libertăți, care fiind cea mai scumpă comoară a omenimii nu este permis a o sacrifica nici chiar pentru înfrângerea puterii financiare a naționalităților. Dar pentru aceea totuș putem nimici curentele contrare statului ungar. Suntem îndreptățiți la aceasta. Tocmai pe baza libertății economice trebuie să luăm lupta cu institutele de bani ale naționalităților. Modul de luptă îl vom arăta în cele următoare. Pentruca pe lângă aceasta să-mi pot validită pe deplin ideile îmi voiu bază argumentele pe adevărurile cardinale ale finanțelor.

Institutul de bani are rol de mijlocitor; mijlocește ca banii unei părți a poporului să ajungă la aceia, cari au lipsă de credit. Institutul de bani operează cum urmează. Celce are mai mulți bani, decât îi trebuie pentru acoperirea trebuințelor sale, acela își depune prisosul la cassa de păstrare, de unde primește pentru ei interese. Institutul de bani la rândul

său împrumută altora banii încredințați administrațiunii sale. Venitul, resp. câștigul institutului de bani pentru munca sa rezultă de acolo, că incasează interese mai mari, decât plătește. Până aci organizația finanțelor este identică în toate statele culte. De aci încolo însă diferă. În Ungaria trăiesc diferite naționalități. Rassa dominantă este cea maghiară, care însă dominează numai politicește. Chestiunile economice le neglișă și urmarea naturală este, că în cadrul legilor statului, naționalitățile își desvoaltă *independent* viața economică. Fondează casse de păstrare și ca conducători pun agitatori populari. Poporul își duce cu încredere banii la aceste bănci, cari promovează *bunăstarea naționalității lor proprii*, cu ajutorul *filerilor cruțați de însuș poporul lor*.

Faptul că naționalitățile se desvoaltă independent în cele economice este cea mai periculoasă aparițiune în Ungaria. Evoluțiunea aceasta bazată pe legile naturii nu poate fi împedată cu puterea politică. Numai un singur remediu drept și sigur există. Trebuie mobilizate contra băncilor naționalităților institutele de bani maghiare. Băncile naționalităților încă numai aceloră pot acordă împrumuturi, cari merită credit. Iar omul capace de credit împrumută de acolo, unde banii sunt mai ieftini. Câteva excepțiuni bizare nu alterează norma aceasta. Prin urmare dacă rassa maghiară voiește să-și susțină hegemonia economică și politică, numai un singur mijloc sigur îi stă la dispoziție. Trebuie să înfrângă puterea băncilor naționalităților prin o concurență sănătoasă. Iar aceasta este, considerând împrejurările și natura lucrului, o *problemă foarte ușoară*. Să analizăm chestiunea.

În chestiunile financiare naționalitatea este factor secundar. Dacă vre-un patriot român, a căruia moștrămoși, de secolu au luptat pentru interesele poporului român, dar care n'are avere, să adresează pentru împrumut la o bancă românească, atunci el va fi întimpinat cu toată cinstea ce-i compete, împrumut însă nu va căpăta. Pe când dacă merge la acelaș institut de bani un mare proprietar maghiar, același i-se votează imediat creditul cerut. Și mai mult dispore însă sentimentul național în mecanismul circulațiunii banilor.

Dacă un proprietar român dispune de o moșie liberă de sarcini în valoare de K 1 mil. și dorește a ridică pe ea K 100,000 atunci institutul hipotecar maghiar îi votează fără amânare împrumutul dorit și emite totodată un număr corespunzător de scrisuri fonciare, pe cari le cumpără capitaliștii *belgieni, francezi, bohemi, maghiari, englezi și germani*. Prin urmare banca mijlocește numai. Creditorii factici sunt capi-

taștii, detentori ai scrisurilor fonciare, pe cari absolut nu-i interesează dacă proprietarul solicitator al împrumutului este de naționalitate maghiară, română, germană ori slovacă, ori că banii țării se măsură în valută de aur ori argint? La împrumuturile cambiale asemenea este neesențială naționalitatea. Dacă neguțătorul român din Cluj d. ex., își aduce pânză din Brunn și în loc de bani trimite o cambie, atunci aceasta ajunge în portofoliul băncii „K. k. priv. Mährische Escompt Bank“ și de aci în portofoliul filialei Băncii Austro-Ungare din Brunn. În modul acesta comerciantul român din Cluj, fără să știe ori să-l intereseze, primește împrumut dela filiala din Brunn a Băncii Austro-Ungare.

Tot așa de incoloră este fiecare afacere financiară și în momentul când în fața capacității de credit în coloră se așază naționalitatea, confesiunea sau orice factor de altă natură, organismul finanțelor își perde echilibrul. Pe acest adevăr nerăsturnabil trebuie bazată lupta pentru hegemonie a finanțelor maghiare. Și că pe baza aceasta victoria este sigură o garantează *majoritatea relativă* a elementului maghiar și *supremația necondiționată* a inteligenței maghiare.

Cea mai bine situată și mai numărătoasă rasă a Ungariei este cea maghiară. Este deci natural, că Maghiarii dispun peste o cantitate mai mare de bani crutați, decât naționalitățile, prin urmare poporul maghiar poate susține institute de bani mai puternice și mai modern organizate, decât oricare altă naționalitate. Prin urmare lupta marilor institute de bani maghiare în ținuturile naționalităților s'ar termina necondiționat cu învingere. Numai cât aci este buba. Marile bănci maghiare lucră după șablon. Indeplinesc toate *o muncă de ziler*. Forțază lună de lună, an de an aceleași afaceri zilnice, pe cari le-a cristalizat viața înainte de aceasta cu 20 de ani și permit fără a opune nici cea mai mică rezistență, ca micile institute de bani ale naționalităților să se sporească ca buruienile.

Și decentralizarea finanțelor este chiar și din punct de vedere economic o apariție nesănătoasă, pe care ar trebui să o combată băncile cele mari deja și din interes propriu. Oricare ar fi calea și mijlocul prin care își acuiră un institut de bani veniturile, acelea în ultimă analiză tot numai dela popor pot proveni. Fiecare venit își are originea în munca productivă a poporului și în consumațiunea aceluiaș popor. Decentralizarea prin urmare este dăunoasă. Și băncile mari maghiare trebuie să țină cont de aceasta. Ele nu este permis să se restrângă numai la finanțarea marilor împrumuturi publice și la afaceri de șablon. Din lucrurile aceste *neînsemnate* organizația lor nu se mai poate desvoltă. Dacă voiesc să prospereze, atunci nu este de ajuns să-și concentreze toată activitatea asupra împrumuturilor publice, pe cari le finanțază din câteva procente ale venitului curat al poporului, *din dări*, și asupra micilor afaceri de credit ale comerțului și circulațiunii, pe cari în cele din urmă tot poporul conzumant le plătește, ci trebuie să se ocupe cu satisfacerea trebuințelor de credit în sumă de miliarde ale poporului.

Vorbesc lămurit. Marile institute de bani maghiare comit neglijență față de ele însele și față de întregă maghiarimea, când negligă finanțele ținuturilor locuite de naționalități. Înfințeze în acele ținuturi filiale și sunt sigur, că oameni capace de credit se vor adresa la ele. Nu trebuie la aceasta nici ajutor de stat, nici politică, nici sentimentalitate, ci numai și numai spirit de întreprindere, care se cucerească *imediat* toate conjuncturile ce se ivesc. Băncile na-

ționalităților incassează câte 6—8% interese dela oamenii capabili de credit. Să dea băncile mari maghiare împrumuturi pe amortizație mai ieftine și rezultatul va fi absolut sigur. Institutele de bani ale naționalităților se vor transforma în filiale maghiare.

Nu mă pot ocupa aci cu chestiunile detaliate ale finanțelor. Atrag numai atenția celor chemați, ca să delătore pericolul. Mișcarea economică a naționalităților nu este glună. Este hotărât cea mai periculoasă apariție în viața ungariei, când ținuturile locuite de naționalități își desvoaltă independent viața economică. Sentimentul național reprezintă o mare putere. Nu mă cuget la sentimentalism. Aceea este numai glumă. Când agitatorii valahi declamează cu emfază despre marele imperiu român, când fetițe în haine albe cântă cântări naționale românești, când oratorul poporal vorbește „sub flori“ și agită în modul cel mai furios, contra statului maghiar, nicicând nu duc grija unității statului maghiar. Sentimentalismul *incă nu constituie forță*. Dar când bărbați cărunți, serioși de ai naționalităților se ocupă cu mizeria conaționalilor lor și hotărăsc a fondă pe seama lor institute de bani, atunci sentimentele se transformă în *forțe economice*, cari pot fi periculoase unității statului maghiar. Nu de frică o spun aceasta. Forțele contrare se află în mâinile institutelor de bani maghiare, cari au și interes propriu, de a lua în interesul statului unitar, fără amânare, lupta cu institutele de bani ale naționalităților.

Articolul acesta, precum vedem, este lipsit de obicinuitele recriminațiuni la adresa băncilor naționalităților cum sunt: „activitate subversivă contra statului“, „deposedarea și nimicirea elementului maghiar“ etc., din contră indirect se recunoaște, că aceste institute lucră cu mijloace oneste; tot ce li-se impută este *că ridică bunăstarea materială* a fondatorilor și susținătorilor lor, o imputare cât se poate de ridicolă. Căci de când promovarea intereselor economice ale unei însemnate părți a populațiunii, fără deosebire de naționalitate, constituie pericol pentru stat și în ce consistă acest pericol?

De o concurență loială, ce ar fi să o desvoalte filialele băncilor mari, înființate în ținuturile naționalităților, institutele de bani ale acestora n'au motiv a se teme; ele sunt destul de consolidate și bine repute pentru a putea țineă pept cu o asemenea concurență, căci scopul lor principal nefiind numai câștigul vor lucră și ele mai ieftin. Ce vor zice și vor face însă celelalte numărătoase bănci maghiare și evreo-maghiare din ținuturile naționalităților, pe cari autorul articolului ce ne preocupă, pare a le fi scăpat din vedere?

†

Etalonul în luna Septemvrie.

Momente de tot interesante și instructive s'au petrecut în lumea financiară în decursul lunei Septemvrie, provocate de urcarea etalonului de discount la băncile mari de emisiune din apus, momente, pe cari, pentru importanța lor deosebită, nu le putem lăsa trecute cu vederea.

În general se știe, că toamna este un anotimp în care cererea de bani devine mai mare ca altădată. În vederea acestei situații deosebite, băncile se și pregătesc cu rezerve mai mari, cu cari să poată satisface cererilor de credit. Când însă aceste rezerve nu le sunt suficiente, atunci apelează la diferite mijloace pentru a restrânge cererea de credit, mijloace dintre cari cel mai uzitat este: urcarea etalonului de discount.

Banca de Anglia este una dintre băncile de emisiune, care — cu toate rezervele sale uriașe — apelează mai des la urcarea etalonului de discount. Nu e locul aci, să explic de ce? Constat numai faptul înainte de a spune, că în luna trecută această bancă a fost cea dintâiu care și-a urcat etalonul de discount, anume în 7 Septembrie și-l-a urcat dela $2\frac{1}{2}\%$ la 3% . Aceasta a fost un signal și pentru alte bănci de emisiune, cari — deși bine știu că condițiunile speciale ale pieței engleze și organizația particulară a băncii de Anglia sunt în prima linie cauza oricărei urcări de etalon — totuși au fost silit să o imiteze.

Conducătorii băncii imperiale germane începură să se ocupe cu ideea urcării etalonului de 3% (acest etalon eră în vigoare dela 26 Februarie a. c.) la 4% . În adevăr patru zile în urmă dela urcarea etalonului englez, consiliul băncii germane urcă etalonul la 4% . Aceasta urcare — deși n'a venit pe neașteptate a produs mare senzație în lumea financiară, care se aștepta la o urcare de cel mult $\frac{1}{2}\%$, și nu a unui $\%$ întreg. Dar atât în Anglia cât și în Germania urcarea etalonului s'a decis numai după serioase chibzuiuri și apăsări a situației. În Anglia din cauză, că rezerva metalică a băncii începuse să scadă prin exportul de aur în America, iar în Germania pentru că creditul băncii începuse să fie luat în considerare într-o măsură neobișnuită de mare și consiliul a crezut că prin urcarea etalonului să readucă cererile la starea lor normală. Această cerere extraordinară de credit se explică prin uriașul avânt ce l-a luat industria și comerțul german în timpul din urmă, cari singure trag foloasele războiului din Asia-răsăriteană prin comanda Rusiei în Germania. Cererile — în urma acestei împrejurări deveniri atât de mari încât portofoliul băncii se apropia de un miliard de mărci. Pe de altă parte industria, întreprinderile germane nu s'au mulțumit numai cu creditele acordate de bănci, ci au mai pus în circulație și efecte în valoare de peste două miliarde, la a căror emisiune publicul a luat parte într'un mod neobișnuit până atunci. Odată cu aceste emisiuni speculațiunea încă a început a se desvoltă și de teamă ca nu cumva această speculațiune să treacă în extrem, să dea naștere la vre-o perturbațiune financiară, consiliul băncii — și din acest motiv — a ținut de neapărat de lipsă să urce etalonul.

Eră întrebarea, ce poziție va lua banca noastră de emisiune față de aceste urcări de etalon?

La noi cursul devizelor, cambiilor străine arată o tendință de urcare, ba devizele germane se apropiau de limita goldpointului. Această împrejurare făcea — pe cei cari știu că la noi cursul devizelor e în prima linie dător de ton — să creadă că urcarea etalonului e chestie numai de câteva zile. Pe de altă parte rezerva bancnotelor libere de dare încă eră destul de însemnată încât să poată suporta cu înlesnire etalonul de până acum de $3\frac{1}{2}\%$. Intre astfel de împrejurări lumea aștepta cu încordare ședința consiliului de administrație al băncii, în care secretarul general Pranger avea să-și expună raportul său despre situație. Raportul lui Pranger devenia cu atât mai interesant cu cât într'aceea etalonul privat de discount se urcase peste cel oficial și Banca Austro-Ungară deveni singura resursă de credit în întreaga monarhie. Chiar și băncile cele mari, cari au legături cu străinătatea erau avizate la banca de emisiune, deoarece în străinătate pretutindenea, cu excepția Franciei, etalonul eră mai urcat. Rezerva bancnotelor libere de dare eră cu aproape 70 milioane mai redusă ca anul trecut pe aceiași vreme.

În fine urmă și mult așteptata ședință a consiliului general al băncii în care — spre surprinderea multora — se decise ca etalonul să se susțină tot la $3\frac{1}{2}\%$. (Acest etalon e în vigoare din 5 Febr. 1902). Anume s'a zis, că deși rezerva bancnotelor libere de dare e față de anul trecut mai redusă cu aproape 70 mil., totuși, considerând trebuințele generale al lunii Octombrie, în care cererea e mai mare — prin experiența anilor trecuți — rezerva s'ar reduce cel mult la 56 mil. și deci nu e motiv serios de a urca etalonul. Astfel etalonul a rămas neschimbat. Că într'un cât timpul a îndreptățit aceste presupuneri, vom vedea mai jos.

Intr'aceea în Anglia, cu tot etalonul urcat, cererea de credit deveni din ce în ce mai mare, în parte și pentru că etalonul privat se urcase preste cel oficial; iar exportul de aur în America deveni tot mai pronunțat, ceea ce se documentă și prin cursul devizelor engleze cu scadență scurtă, care la New-York scăzuse sub limita goldpointului.

Toate aceste împrejurări cereau o nouă urcare de etalon, care și urmă în 28 Sept., când banca de Anglia își urcă etalonul cu un procent întreg, adică dela 3% la 4% . Această urcare dovedește că în anul acesta cererea a fost excepțional de mare față de trecut de oarece Banca de Anglia în toamna trecută n'a fost necesitată să-și urce etalonul peste 3% .

În urma acestei schimbări la Banca de Anglia eră de prevăzut, că Banca Germaniei încă îi va urma cu o nouă urcare de etalon, ceea ce s'a și întâmplat. Ea nu mai putea susține etalonul de 4% și pentru motivul că s'ar fi expus a-și periclita fundațiunea metalică. Apoi, la finea lui Septembrie cererile au fost atât de mari încât banca a fost silită să pună în circulație 3—400 mil. bancnote supuse la dare, așa că portofoliul cambial se cifră la 30 Sept. cu 1 miliard și 343 mil. mărci. Se zice că nici odată, dela înființarea băncii cererile de credit n'au fost atât de mari ca acum. Băncile private au prezentat cambii cu scadență scurtă de preste 30 mil. Din cauza tuturor acestor împrejurări extraordinare banca germană fu necesitată ca deja în 2 Octombrie să-și urce etalonul la 5% . (În toamna anului trecut încă și l'a fost urcat la 5% , dar' aceasta s'a întâmplat abia în 12 Oct.) Se poate prea lezne întâmpla ca etalonul acesta să fie susținut mai mult timp, de oarece după toate aparițiile cererea de credit va fi de durată mai îndelungată. Vom vedea!

Am arătat mai sus motivul și calculul pe baza căruia consiliul băncii noastre n'a urcat etalonul de discount, ci l'a susținut tot la $3\frac{1}{2}\%$. Am arătat că după calculul lui Pranger — dacă cererile de credit s'ar mișcă în cadrele experiențelor din anii trecuți — pe finea lui Octombrie rezerva bancnotelor libere de dare s'ar reduce aproximativ la 56 mil. cor. Ei, dar deja finea lui Sept. a trecut mult preste limitele obișnuite. Situația băncii dela această dată arată, că portofoliul cambial a crescut cu 102:50 mil. cor., pe când în anul trecut în aceeași săptămână a fost crescut numai cu 76:2 mil. Rezerva bancnotelor libere de dare a scăzut dela 118 mil. la 72 mil. cor., așa că deja acum suntem aproape de limita statorită pentru finea lui Oct. Stocul metalic încă a scăzut cu aproape 19 mil. cor. și aurul a fost întrebuițat parte pentru plățirea cupoanelor de 1 Oct., parte pentru export la Berlin. Se poate că după trecerea acestui ultim de lună, cererea să se mai reducă. Oricât s'ar reduce însă probabil că cererea totuși va fi mai urcată ca anul trecut, și dacă această cerere va avea o durată mai îndelungată, nu va surprinde o eventuală urcare a etalonului și la banca

noastră. La noi ultima urcare a fost în 5 Oct. 1899, când ajunsese în circulație 30 mil. bancnote supuse la dare.

Se știe că Banca de Franța cu politica ei specială și cu uriașa abundență de metal nobil în circulație, arată cele mai rari fluctuațiuni în etalonul său de discount. Aceasta s'a dovedit și de astă dată. Cu toate schimbările produse în Anglia și Germania, țări cu cari întreține cele mai strânse legături comerciale și financiare, în Paris abundența de bani continuă și toată schimbarea ce s'a produs a fost o neînsemnată urcare în etalonul privat, care a urmat atât după prima cât și după a doua schimbare a etalonului englez.

Rezerva metalică a Băncii franceze e fenomenală. Atât de mare n'a fost nici-odată. Trece peste trei miliarde.

Din cele espuse până aici rezultă că toamna anului curent este o toamnă excepțională pentru lumea de afaceri și cea financiară. În anii trecuți cele două puteri beligerante aruncau sume enorme de bani pe piețele lumii pentru trebuințele lor, sume cari azi nu mai sunt și din a căror lipsă se esplică în mare parte lipsa de capital și prin consecință oferta mai mică și cererea mai mare.

I. I. L.

Școala economică de repetițiune.

(Continuare.)

Staulul pentru 2—3 cai și 2—3 vite cornute, și cu un mic despărțământ pentru unul-doi viței trebuie edificat de 10—12 metri lung, de 5 metri lat cu o bază de 50—60 m. □; pe lângă acesta este a se mai construi o cameră de 15 m. □ și alta de 20—25 m. □ pentru materiale și recuizite. Locuința servitorilor să constee din o odaie, o cuină și o cămară, toate pe o suprafață de 45 m. □. Intreagă baza acestui edificiu va fi așadar de 120—130 m. □. *Spesele de edificare 30 coroane de metru □, laolaltă 3600—3900 coroane.*

Cotețul de galițe, pentru economisirea unui părete, să se anexeze la staul și este satisfăcător fiind făcut din stâlpi de acat, cu păreți de scândură și cu o bază de 15 m. □. Construirea lui va costă 40—50 coroane.

Cotețul de porci pentru 1 sau 2 scroafe cu purceii-lor, până la vârsta de un an, se va compută de fiecare scroafă câte 3 m. □; pe sama purceilor dela 2 scroafe se va face de 14 m. □, scos înafară și de jumătate descoperit. Construirea lui va costă 100 coroane.

Groapa de gunoii. Aceasta se va face în apropierea staulului, pe cât posibil la loc ridicat și acoperit. Mărimea ei poate fi de 40 m. □. Nu se va construi în formă de groapă; după ridicarea pământului cam de un hârleț, marginea trebuie bătucită cu lut fără de apă, așa, că înspre staul să fie plană, cu o mică inclinare; între ea și între staul este de a se face fântâna pentru urina animalelor. Construirea va costă 100 coroane. Este de dorit că la lucrarea ei să iee parte elevii mai cu putere.

Fântâna, se va face în mijlocul măeriștei, și împreună cu troacele va costă 300 coroane.

Stupăria, nu cu coșnițe de paie, ci cu coșnițe cu rame, va costă 100 coroane.

Grănarul, este de a se face în podul deasupra locuinței servitorului și a cămărilor; în acest scop coșnișul edificiului este de a se construi corespunzător. Din punct de vedere a asigurării contra focului podul este a se acoperi cu țigle, încât privește grănarul însă mai bine e a se acoperi cu scânduri.

Laturile șurei pentru păstrarea nutretului vor rămâne deschise, pentru că acela să nu fie cu totul expus adversității timpului. Lungimea ei va fi de 6 m., lățimea de 4 m., înălțimea de 4 m. Spesele de construire 280 coroane.

Pivnița este a se edifica conform împrejurărilor locale și a producțiunii.

f) Sala de învățământ a școlii economice de repetițiune cu învățător specialist afară de recuizitele necesare la instrucțiunea obiectelor de învățământ de interes general se va prevedea cu icoane de intuițiune, cu figuri și cu recuizitele de învățământ în scopul instrucțiunii economice ce se vor edă de ministrul ung. reg. de culte și instrucțiune publică și de cel de agricultură.

Fiecare școală economică de repetițiune se va prevedea, cu concursul învățătorilor, al elevilor, eventual al celor interesați și al singuraticilor părinți, cu colecțiuni din diferitele soiuri de pământ, de îngrășăminte artificiale, de petri folositoare și de plantele și produsele economice din împrejurime.

Colecțiunea de plante se va face din punctul de vedere a timpului de dezvoltare, a boalelor la care sunt expuse și cu scoaterea în relief a plantelor deplin sănătoase.

Se va pregăti colecțiune de insectele stricacioase, de vermi și de formațiuni degenerare proprii provocate de boalele plantelor și de alte schimbări ale plantelor.

Sustînătorul școlii se va îngrijii de modelele în mic a celor mai de frunte mașini economice, de instrumente și alte mijloace.

De înființarea și procurarea colecțiunilor necesare la instrucțiunea fetelor sunt obligate a se îngrijii învățătoarele cu concursul elevelor.

În aceste colecțiuni se vor cuprinde: figurile în mic ale instrumentelor pentru grădina de legumi, imitațiuni ale plantelor de grădină sau exemplare presate, uscate, mostre de legumi pentru mâncare uscate, colecțiune de instrumente ce servesc la prelucrarea laptelui, icoane ale raselor de vaci cum și ale raselor de porci, icoane ale raselor de galițe, vermi cari sunt dușmani ai galițelor, colecțiuni ale vermilor de grădină, de strepezi și fluturi, colecțiune de instrumente folosite la lucrul femeesc de mână, materiale etc.

Ceice se vor distinge în facerea colecțiunilor de model vor fi eventual premiați de cătră stat la propunerea inspectorului reg. de școale.

Referitor la modul cum are să se facă colecțiunile ministrul de culte și instrucțiunea publică va edita un registru îndrumător compus după specialități.

g) Fiecare școală economică de repetițiune trebuie provăzută cu tipăriturile pentru evidența școlară și cu cărțile prescise în îndrumarea pentru curatoratul școlilor elementare de stat, cum și în îndrumarea pentru scaunele școlare; pentru că în senzul legii pentru învățământul poporal comuna e obligată a procura cărțile necesare pentru elevii săraci. Drept cărți de învățământ se pot folosi numai îndrumări și cărți de instrucțiune concesionate de ministrul ung. reg. al cultelor și instrucțiunii publice.

h) Pentru școlile economice de repetițiune cu învățător specialist, unde numai se poate, afară de sala de învățământ se va înființa și o sală de lucru, unde elevii nu numai să se poată retrage, ci să poată învăța lucrări practice, altoiri de iarnă, împletit de nuiete, eventual să se poată deprinde și în alte lucrări pentru exercitarea mâinii. Sala de lucru se poate face cu păreți de scânduri sau de grădele, provăzută cu 2—3 mese lungi și cu bănci lungi.

Pentru instruirea fetelor in economia de casă pe lângă sala de lucru trebuie edificată și o bucătărie.

Este cu scop, ca planul acestui edificiu să-l facă însuși învățătorul specialist și să-l incitocoleze, respective edifice cu conlucrarea nemijlocită a elevilor mai mari.

i) Pentru inventarul mașinilor și instrumentelor se vor procura: 1 mașină de sămănat, un plug sistem Sack, 1 grapă de fer cu trei rânduri, un tăvălug, un extirpator, un car pentru vite, care să se poată întocmi și să poată fi folosit și ca car lung și ca car scurt, un ciur de cernut, o mașină de tăiat nutreț (care nu e neapărat necesară), 1 cumpănă decimă, o roabă de gunoi, o căroaie (teleagă), cele mai necesare pentru magazinul de semințe (o jumătate de hectolitru, o lopătică de lemn, 4—5 lopeți, o pânzătură groasă, 15—20 saci), recvizite pentru magazinul mixt (furcă de lemn, furcă de fer, coasă, sape, hârlețe, greblă, cosoară și foarfeci, vadră, lopată de fer), recvizite pentru lăptărit.

§. 19.

Pentru inventarul așa numit viu al școlii economice de repetiție cu învățător specialist se vor procura:

a) 2 cai de ham puternici, o iapă nonius sau muraköz, pentru că să se poată face și prăsilă de cai; o vacă, 1—2 scroafe mângălițe, apoi curce, găini și găște.

Secția galițelor în economie se va compune astfel, ca să se afle indivizi din toate genurile și speciile de galițe.

În timp de 5 ani sunt a se procura neapărat și 2—4 stupi buni.

Conform îndrumării edate sub Nr. 40,505 din anul 1899 referitor la prevederea peste tot a școlii economice de repetiție cu cele necesare sub titlul „inventar viu“ și „inventar mort“ este de a se face un inventar în două exemplare; unul din aceste se va păstra de cătră scaunul școlar sau de cătră curatorat, altul de cătră învățătorul de specialitate.

Atât obiectele din inventarul viu cât și cele din inventarul mort se predau învățătorului specialist, pe care din timp în timp îl revidează curatoratul sau scaunul școlar.

Inventarul este a se examina fundamental tot la 5 ani și conform rezultatului examinării tot în al cincilea an se va face un inventar fundamental nou.

Blanchetele necesare pentru inventar sunt a se procura din tipografia universității ung. reg.

Inventarul mort se împarte în trei părți, cari sunt a se nota cu numerii I, II și III.

În partea I sunt a se introduce imobilele, în partea II mobilierul sazelor de învățământ și al altor localități, recvizitele de învățământ separat după sa lele de învățământ, în partea a III mașinile, unelte, recvizitele de grădină, de vierit ș. a.

Obiectele cari se uzează în grabă, sau a căror valoare nu se ridică la o coroană nu sunt a se trece la inventar.

(Va urma.) +

JURISDICTIUNE.

Protestul cambial. Cambia „de plată la „Cassa de păstrare“ X.“ din domiciliul acceptantului, nu se poate conzidera drept cambie domiciliată, ba prin aceasta nici nu se indică persoana prin care acceptantul promite plata, ci numai localitatea unde accep-

tantul însuși dorește a îndeplini plata. Prin urmare protestul este ridicat în regulă, dacă notarul public a căutat pe acceptant la respectiva cassă de păstrare, dar neaflându-l acolo, a constatat aceasta în actul de protest. Este deci superfluu în astfel de caz, ca persoana însărcinată cu ridicarea protestului să caute pe funcționarul institutului și să le prezinte cambia.

(Curia reg. Nr. 1501/904 dela 26 Iunie 1905).

Uzurparea firmei. Judecarea părelor ridicate contra folosirii unei firme înregistrate în registrul firmelor comerciale, se ține de competența judecătorei. (Hotărîrea principială a Ministrului de comerț r. u. Nr. 25,289 dela 17 Maiu 1905).

REVISTA FINANCIARA.

Situațiunea.

Sibiu, 6 Octomvrie 1905.

Atât la, cât și după ultimo cererile în piața internă de bani au fost foarte intenzive, din care cauză procentul de discount este în continuă creștere. În zilele de 2 și 3 Oct. a. c. Banca Austro-Ungară a discontat cambii în valoare de circa K 20 mil. În Budapesta discountul privat a variat între 4% și 4½%, iar în Viena dela 3¾%—4%.

Scumpetea banilor a provocat-o la noi și dispozițiile băncilor mari budapestane, cărora guvernul, constrâns de situația politică, a început a le anunța pretenziunile.

Scumpetea banilor durează și în străinătate. Banca Angliei și-a urcat procentul de discount la 4% și Banca imper. germană la 5%, ceea ce se înțelege n'a rămas fără efect asupra discountului privat. Cu cauzele, cari au provocat această scumpire, ne ocupăm mai în detail la alt loc al Revistei noastre.

SOCIETĂȚI FINANCIARE ȘI COMERCIALE.

„Cârțișoarea“, cassă de păstrare, soc. pe acții, este firma unui nou institut de bani românești înființat în Streaș-Cârțișoara, (cottage Făgăraș) cu capital societătar de K 20,000, împărțit în 200 acții à K 100. Ca membri ai direcțiunii au fost aleși d-nii: Pavel Monea, Ioan Șiri, Ioachim Banciu, Mateiu Tarcia și Emilian Budac.

„Economul“, institut de credit și de economii, societate pe acțiuni în Cluj. Schimbarea în persoana directorului executiv al acestui institut, semnalată de noi în numărul nostru penultim, a dat, precum se pare, anză la începerea de nouă animozități și lupte în jurul acestui institut, căci iată ce „Convocare“ publică direcțiunea „Economului“ cu data de 23 Sept. a. c.:

I. Se aduce la cunoștință publică, că domnul Dr. Aurel Isacu, în numele său și a dlui Gavril Pop și consoții au prezentat la direcțiunea „Economului“ în 23 Septemvrie 1905 următoarea cerere:

„Onorată direcțiune! Subscrișii acționari, cari dispunem de 1/10 din acțiunile institutului „Economul“, neavând încredere în direcțiunea actuală, pentru detragerea mandatului membrilor direcțiunii actuale, am hotărît convocarea unei adunări generale extraordinare. Deși după §-ul 178 din legea comercială nu suntem obligați totuși depunem 225 acțiuni, dintre cari 152 le accludem aici, iar 73 bucăți acțiuni și anume: Gavril

Pop 30, Ioan Micheș 10, Maria Triff 2, Vasile Hopârtean 2, Dr. Liviu Pandrea 2, Paulina și Aurora Mețian 20, Andreiu Felderean 1, Valeriu Podoabă 5, Gavril Șandor 1, sunt depuse la cassa institutului și Vă rugăm să le considerați ca depuse pentru adunarea generală, ce voim a o convoca, adecă mai mult decât 1/10 parte din totalitatea acțiunilor și ne rugăm prin plenipotențiatul nostru (doc. A—I.) avocatul Dr. Aurel Isacu: ca să binevoiți a convoca adunare generală extraordinară cu următoarea ordine de zi: 1. Amovarea direcțiunii actuale. 2. Alegerea unei noue direcțiuni. Cu stimă: Dr. Aurel Isacu m. p. și ca plenipotențiatul lui Gavril Pop, canonic, Maria Vlasa, Ioan F. Negruțiu, profesor, Andreiu Felderean, preot, Valeriu Podoabă, proprietar, Gavril Șandor, proprietar, Tului Roșescu, protopop, Valeria Coșbuc n. Rus, Iacob Rus, preot, pentru Emilia Rus, Elena Onciu n. Rațiu, Andreiu Todorean, proprietar de tipografie, Ioan Micheș, proprietar, Rosalia p. Baldi, pentru biserica greco-catolică din Cluj-Mănăstur, Ioan Borza, curator prim. Dr. Liviu Pandrea, cand. de adv., Paulina Mețian și pentru Aurora Mețian, Alexandru Borza, D. Monastirean, Vasiliu Hopârteanu și Maria Triff n. Man“.

II. Cu toate că după §-ul 17 a statutelor „Economului“, numai acei acționari legitimați au dreptul de a stăruî pentru convocarea unei adunări generale extraordinare, cari depun o a cincina parte din totalitatea acțiunilor, deci 400 acțiuni pe când petiția d-lui Dr. Aurel Isacu însaș pretinde a reprezenta numai 225 acțiuni; — și

Cu toate că ținând cont de principiile deosebite de statutele „Economului“ cuprinse în §. 178 a legii comerciale s'ar putea eventual discuta îndreptățirea formală a cererii dlui Dr. Aurel Isacu și soții nefiind strict dovedite atribuțiile afirmativilor reprezentanți ai acțiunilor depuse în numele unor persoane morale, fără de cari a 1/10 parte a acțiunilor nu ar fi reprezentate, totuș:

Direcțiunea institutului „Economul“ nu dorește a se dimitte nici în contraversă în chestiunea legitimării acțiunilor invocate prin dl Dr. Isacu, ci în fața faptului, că cererea d-lui Dr. Isacu atribuie unui grup de acționari neîncredere față de direcțiune, având convingerea, că merită și intrunește încrederea marelui majorității a acționarilor, ține să solicite ea însaș votul decisiv al adunării generale și în consecvență:

Direcțiunea „Economului“ în ședința sa plenară dela 23 I. c. admitând cererea d-lui Dr. Aurel Isacu și soții atât în urma acesteia, cât și din proprie hotărâre a decis convocarea adunării generale extraordinară a institutului.

III. În urma acestei decisiuni prin aceasta se convoacă

Adunarea generală extraordinară

a institutului de credit și economii, societate pe acțiuni în Cluj „Economul“ pe ziua de 18 Ianuarie n. 1906 la 10 oare a. m. în sala de ședințe a institutului din loc (strada Vesselényi Miklós Nr. 26) și se pun la ordinea de zi a adunării următoarele

obiecte de pertractat:

1. Raportul direcțiunii asupra întregii situații a institutului și propunerile direcțiunii.

2. Decisiune asupra cererii dlui Dr. Aurel Isacu și soții pentru amovarea direcțiunii actuale.

3. Decisiune asupra cererii dlui Dr. Aurel Isacu și soții pentru alegerea unei noue direcțiuni.

Nu ne sunt cunoscute mai în detalii motivele pentru cari grupul de acționari, solicitanți ai adunării

generale extraordinare, nu mai au acum încredere în direcțiunea actuală a „Economului“ și cer amovarea ei și alegerea unei alte direcțiuni; credem însă, ba avem chiar convingerea, că neînțelegerile dintre diferitele grupuri de acționari, duse în publicitate, arareori sunt spre binele instituției însaș, lucru care n'ar trebui pierdut nici-când din vedere. *

AGRICULTURA.

Situațiunea agricolă.

În Ungaria. Conform raportului pe Septembrie al ministrului ung. de agricultură: *Cucuruzul* a rămas foarte slab în partea cea mai mare a Alföld-ului (pusta Ungariei) ba în unele locuri e nimic în aproape total. În regiunile din dreapta și stânga Dunării recolta cucuruzului e mijlocie, în Ardeal slab-mijlocie. Recolta cartofilor e mijlocie numai în regiunile de lângă Dunăre; în celelalte regiuni e slab mijlocie. *Napii* s'au mai recules în urma ploilor, dar stagnarea cauzată de seceta îndelungată nu se mai poate repara. Recolta va fi slab mijlocie. *Fânatele și livezile* se mai pot folosi numai ca pășune bună pentru vite; de cosit nu se mai pot cosi. *Poamele* au rămas slabe. Nucile, prunele, perele și merele au dat numai pe unele locuri recolta multămitoare.

COMERCIU.

Comerțul exterior al Ungariei. Conform datelor publicate de oficiul statistic *importul* Ungariei în luna August a. c. a fost de 3·8 mil. măși metriche, iar *exportul* de 5·7 mil. măși metriche. În primele 8 luni ale a. c. valoarea importului s'a urcat cu K 22·6 mil., valoarea exportului din contră s'a redus cu K 41·6 mil. Bilanțul comercial al Ungariei este pasiv în perioada amintită cu K 35·7 mil. față de străinătatea întreagă, iar față de Austria cu K 40·3 mil.

Locul prim între *mărfurile de import* ale Ungariei îl ocupă mărfurile textile, pentru cari s'au plătit străinătății în primele 8 luni ale anului curent aproape K 261 mil., din care sumă cad asupra Austriei K 250·7 mil. Mai departe s'au importat: îmbrăcăminte și rufe în valoare de K 42·2 mil. (din Austria K 41·3); piei și mărfuri de piele de K 39·6 mil. (din Austria K 36·7 mil.); fer și mărfuri de fer de K 37·5 mil. (din Austria K 32·1 mil.); mașini și părți de mașini de K 38 mil. (din Austria K 27·5 mil.).

Între *mărfurile de export* stau la locul prim cerealele și făina, cari însă în cele 8 luni expirate s'au exportat în cantități mai mici decât în perioada corespunzătoare a anului trecut. Cu deosebire s'a redus exportul porumbului cu aproape 1½ mil. măși metriche. În primele 8 luni ale a. c. s'au exportat cea mai mare parte în Austria: făină în valoare de K 116·6 mil.; grâu de K 51·7 mil.; săcară de K 21·3 mil.; ovăș de K 17·9 mil.; orz de K 17·7 mil. și porumb de K 7·5 mil. Alte mărfuri de export importante sunt vitele de tăiat și jug; s'au exportat 39,000 boi, iar exportul de cai și mânzi a fost cu circa 2000 mai mic decât în perioada corespunzătoare a anului trecut. Exportul de vaci a crescut cu aproape 3500, iar cel de porci cu mai mult de 12,000 bucăți. *

Drepturile, datorințele și responsabilitatea

membrilor din direcțiune

și

Drepturile, datorințele și responsabilitatea

comitetului de supraveghiere

de

Alfred Kormos,
directorul revistei „Magyar Pénzügy“

traduceri autorizate de

Constantin Popp,

funcționar la Centrala inst. de credit și de econ. „Albina“.

Se pot comanda la traducător în Sibiu sau la Librăria arhidiecezană din Sibiu, cea dintâi cu prețul de K 3.—, iar cea din urmă cu prețul de K 1.50.

Banca Austro-Ungara

(un studiu amănunțit despre trecutul, organizația, operațiunile și importanța băncii noastre de emisiune)

de

Ioan I. Lăpădatu,
prof. de științe comerc.

Se poate comanda dela administrația »Revistei Economice«, cu prețul de 1 coroană.

În editura Delegațiunii Băncilor Române
au apărut:

Problemele Reformei Băncilor,

de Dr. C. Diaconovich.

Prețul: broș. K 1.—, leg. K 1.50.

Anuarul Băncilor Române

Pe anii

1900 — 1901 — 1902 — 1903 — 1904 — 1905 — 1906.

Prețul: câte K 3.—.

Se comandă la Administrația »Revistei Economice« în Sibiu (Nagyszeben).

Au apărut

„BIBLIOTECA BĂNCILOR ROMÂNE“

Nr. 1.

Studii de contabilitate
(principiile fundamentale ale contabilității în partidă dublă)

de

Ioan I. Lăpădatu,
prof. de științe comerc.

Nr. 2.

Băncile Române
din
Transilvania și Ungaria

de

Constantin Popp,
funcționar la Centrala „Albinei“, Sibiu.

Nr. 3 și 4.

Efectele publice

de

Ioan I. Lăpădatu,
prof. de științe comerc.

Se pot procura dela Administrația »Revistei Economice«, cele dintâi à 50 fil. cea din urmă K 1.

Medalia de aur dela Expoziția științifică din București, 1903.

Enciclopedia Română

publicată de Asociațiunea și culturile băncilor

ASOCIAȚIUNII
pentru
Direcțiunea științifică și cultură populară române

de
Dr. C. Diaconovich.

Cu numeroase ilustrații și hărți.

3160 pag. 8° mare — 37.622 articole.

3 tomuri
legate luxos
K 86.—

33 fasc.
broșurate
K 70.—

Editura și tiparul
1904
W. Krafft, Sibiu.

Se comandă la
Biroul »Asociațiunii« Sibiu, str. Morii Nr. 6.